

วารสารพุทธศาสนาศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Journal of Buddhist Studies Chulalongkorn University

ISSN 0858-8325 © ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๒

บทบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ลันติ เล็กสุขุม ได้ ทำจดหมายถึงผมด้วยมีความกังวลว่าผู้อ่านจะเกิดความเข้าใจ ผิดไปว่าท่านมิได้ทำเชิงอรรถในบทความ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ ในการแสดงหลักฐานทางวิชาการ แต่ทั้งนี้ก็มิได้หมายความ ว่าได้เกิด “วิวาท” ขึ้นระหว่างผู้เขียนกับบรรณาธิการหลัก ประจำฉบับแต่อย่างใด และโดยส่วนตัวทั้งสองท่านก็เข้าใจ กันดีในเรื่องดังกล่าว การทำเชิงอรรถของบรรณาธิการหลัก นั้นทั้งหมดและท่านอาจารย์ลันติได้รับทราบและเห็นพ้อง ต้องกันว่าสมควรจะทำ จึงขอให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเชิงอรรถที่ บรรณาธิการหลักท่านนั้นมีจุดหมายจะให้ผู้ที่ไม่คุ้นเคย กับคัมภีร์พระพุทธศาสนาได้รู้จักคัมภีร์และรู้ว่าจิตตรกรรม ผ่านนั้งที่คนโบราณได้ทำขึ้นนั้นเป็นการทำขึ้นตามความรู้ ทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง จึงมิใช่เป็นการทำเชิงอรรถ แทนท่านผู้เขียนแต่ประการใด หากเป็นเพียงการทำขึ้นเพื่อ ช่วยขยายความรู้แก่ท่านผู้อ่านเท่านั้น โดยไม่นับว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของเรื่องที่ท่านอาจารย์ลันติได้ร้อยเรียงไว้เป็นอย่างดี และ

มีภาพเป็นหลักฐานประกอบอยู่แล้ว จึงได้ลงไว้ท้ายเชิงอรรถ ว่า “บรรณาธิการ” เพื่อแสดงว่าเป็นงานที่บรรณาธิการจัด ทำขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ไม่คุ้นกับการดูจิตตรกรรม ผ่านนั้งไทย ข้อนี้จึงทำให้บรรณาธิการอธิบายเรื่องบางเรื่อง ค่อนข้างละเอียด ลวนข้อความที่ท่านอาจารย์ลันติแจ้งว่า ตกหล่นไปนั้น มิใช่เป็นการตัดข้อความออกโดยพลการ แต่ เป็นจากเอกสารที่อ้างดังกล่าวมีอยู่แล้วในบรรนานุกรม โดยหลักสากลไม่ต้องอธิบายอีกในเชิงอรรถ ซึ่งโดยปกติ ผู้จัดทำวรรณาระไม่ทำเช่นนั้นอยู่แล้วโดยเฉพาะงานของ ผู้ทรงคุณวุฒิเช่นท่านอาจารย์ลันติ

จิตตรกรรมผ่านนั้นแม้จะมีด้านเดียวจากคัมภีร์ เช่น ชาดก ดังที่บรรณาธิการหลักได้แสดงไว้ แต่ท่านผู้อ่าน ก็พึงทราบด้วยว่า จิตตรกรรมผ่านนั้นมิได้ประลิศจะละทิ้ง ภาพตามคัมภีร์อย่างเคร่งครัดทุกประการ เพราะภาพจิตตรกรรม นั้นเป็นทั้งบันทึกเรื่องราวในคัมภีร์ บันทึกวัฒธรรมของ ท้องถิ่นและยุคสมัย ระเบียบประเพณีของราชสำนักหรือ

พื้นบ้านแล้วแต่กรณี และยังมีความสนใจ ความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ของผู้แต่งเกี่ยวกับเรื่องที่เขียนเป็นภาพขึ้น อีกทั้ง จิตกรรมฝาผนังเป็นงานศิลปะ ผู้เขียนภาพเขียนภาพนั้น เป็นงานช่างของตน จึงประกอบด้วยลีลา ชั้นเชิง และฝีมือ เชิงศิลปะตามแบบของตน การที่บรรณาธิการหลักทำเชิงอրรถ เพิ่มไว้ให้นั้นเป็นส่วนเสริมความรู้เกี่ยวกับคัมภีร์ที่ท่านผู้เขียน บทความมีเดลิกรายละเอียดไว้ เนื่องจากเป็นที่เข้าใจกันในหมู่ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์อยู่แล้วเท่านั้น ถึงกระนั้นก็ยัง มิใช่เป็นการให้ความรู้ทุกอย่างที่ควรรู้เกี่ยวกับจิตกรรม ฝาผนัง แต่เนื่องจากเห็นว่าผู้ที่ศึกษาด้านพระพุทธศาสนาที่ อ่านวารสารพุทธศาสนาศึกษาบางท่านอาจจะไม่คุ้นเคยกับ คัมภีร์เหล่านั้นจึงได้ทำเชิงอրรถในส่วนดังกล่าวไว้ให้โดยมิได้ แต่ต้องตัวเรื่องซึ่งท่านอาจารย์ลันติแต่งไว้อย่างดีแล้วแต่ ประการใด อีกทั้งได้ลงข้อความว่า “บรรณาธิการ” ไว้ทุกแห่ง เพื่อแยกส่วนมิให้กระทบกับเนื้อเรื่อง

งานที่ท่านอาจารย์ลันติกรุณาให้นำลงวารสาร พุทธศาสนาศึกษาเป็นงานที่ท่านได้กลั่นกรองจากความรู้ ความเชี่ยวชาญซึ่งมาจากการศึกษาค้นคว้าและวิจัยมาเป็นเวลายาวนาน จนนับเป็นนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ของอาจารย์ ในสาขาวิชาของท่าน วารสารถือเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ดังกล่าว ดังนั้นเพื่อจะไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดในการสื่อความหมายแก่ท่านผู้อ่านขึ้น ผมกับท่านอาจารย์ลันติจึงเห็นพ้องต้องกันว่าควรจะให้ท่านผู้อ่านได้ทราบข้อเท็จจริงตรงกัน ซึ่งท่านผู้อ่านก็จะได้รับประโยชน์ในการอ่านบทความอย่างเต็มที่ และจิตกรรมฝาผนังก็จะไม่เป็นภาพลายตาที่ดูไม่อook แต่จะเป็นงานทางศาสนา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศิลปะ ที่มีคุณค่าซึ่งบรรพบุรุษได้สร้างไว้เพื่อนุชนรุ่นหลังที่ท่านอาจารย์ลันติได้แสดงให้เราเห็นแล้ว จึงเรียนมาเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันแก่ทุกฝ่าย

บรรณาธิการบริหาร

เรียน บรรณาธิการบริหาร ศาสตราจารย์กิตติคุณปรีชา ช้างขวัญยืน

ตามที่ท่านกรุณาแนะนำให้ข้าพเจ้าเสนอบทความโดยกำหนดหัวเรื่อง “เมื่อคนไทยโบราณบันทึกเรื่องพุทธศาสนาผ่านจิตรกรรมฝาผนัง” และได้กรุณานำลงพิมพ์ใน วารสารพุทธศาสนาศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2556 หน้า 7-58. ข้าพเจ้าขอขอบคุณ และขอถือโอกาสนี้แสดงความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของบรรณาธิการหลักประจำฉบับ ท่านอาจารย์อันนัต เหลาลิครวรกุล

บรรณาธิการหลักประจำฉบับ ได้ตั้งใจทำหน้าที่อย่างน่าชื่นชมเชย แต่ท่านลืมพิจารณาลักษณะเฉพาะของบทความนี้ อันเป็นหน้าที่หนึ่งของบรรณาธิการ ซึ่งต้องระหنักอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าขอถือโอกาสชี้แจงดังนี้

1. ข้าพเจ้า “ออกแบบ” บทความดังกล่าว โดยคำนึงถึงความเรียบให้อ่านง่าย เนื้อความที่เรียงร้อยต่อเนื่อง สิบเนื้อ เป็นเหตุเป็นผลกันโดยลำดับ จึงหลีกเลี่ยงการใช้เชิงอรรถได้ อย่างไรก็ดี ภาพประกอบทั้งหลายในบทความดังกล่าว ได้ทำหน้าที่ การอ้างอิงอย่างสำคัญยิ่ง รวมทั้งอ้างอิงแหล่งข้อมูล-แหล่งจิตรกรรมฝาผนัง ข้าพเจ้าได้ระบุไว้โดยเคร่งครัดอยู่ในเนื้อของบทความ

2. ขอเรียนเพิ่มเติมว่า การอ้างอิงที่มีอยู่บ้างในบทความ ข้าพเจ้าก็ได้จัดทำ แต่โดยจำเป็นเท่านั้น บทความนี้ ไม่แสดงประเด็นวิเคราะห์ เช่นการตรวจสอบ หรือโต้แย้ง จึงไม่จำเป็นต้องมีเชิงอรรถ อนึ่ง การวิเคราะห์ วิจัยดันแบบลำหラับ การจัดทำบทความนี้ ข้าพเจ้าจัดทำอยู่ในงานวิจัยชิ้นสำคัญของข้าพเจ้า และได้ระบุเป็นเชิงอรรถหมายเลข 1 ของบทความ ดังกล่าวเลยที่เดียว ความว่า “หนังสือหลักที่ใช้ประกอบการเรียนเรียง ได้แก่ ...”* แต่กลับไม่ปรากฏในบทความที่ลงพิมพ์ แสดงว่า บรรณาธิการหลักประจำฉบับ ตัดออกไปโดยไม่สนใจ เพราะผิดแผ่วไปแล้วเป็นทางเลือกสำหรับผู้อ่านบทความที่ ต้องการติดตาม ตรวจสอบ หรืออ่านรายละเอียดเพิ่มเติม

3. ภาพเขียนเล่าเรื่องง่มรัมปราคติอิงนิทานในพุทธศาสนา เป็นเรื่องของช่าง การตีความนิทานที่นำมาเขียน ย่อม มีรายละเอียดความแตกต่างกันไปบ้างตามแหล่งต่างๆ กัน ต่างยุค ต่างสมัย ภาพเขียนเป็นคิลปะการแสดงออกอย่างหนึ่ง ไม่ใช่บทความวิชาการด้านศาสนา หรือตำราพุทธศาสนาแต่อย่างใด

บรรณาธิการหลักประจำฉบับ เพิ่มเชิงอรรถแนวบทเรียนทางพุทธศาสนา อย่างมากมา ให้แก่บทความของข้าพเจ้า แม้เป็นข้อมูลที่ดี แต่ตรงข้ามกับเจตนาของผู้เขียนบทความ คือข้าพเจ้าดังได้ชี้แจงเป็นลำดับข้างต้น

ด้วยความเคารพ และนับถือยิ่ง^๔
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ลันติ เล็กสุขุม^๕
27 พฤษภาคม 2556
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล บางแสน

* “หนังสือหลักที่ใช้ประกอบการเรียนเรียง ได้แก่ ลันติ เล็กสุขุม จิตรกรรมไทยสมัยรัชกาลที่ ๓ : เมื่อความคิดเปลี่ยน การแสดงออกที่เปลี่ยนตาม สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2548. และ Santi Leksukhum. Temples of Gold : Seven Centuries of Thai Buddhist Paintings. (Printed and bound in France : Copyright by Imprimerie nationale Editions. English translation copyright 2000 by George Braziller, Inc. and River Books, USA.-Thailand.)” หนังสือหลักรายการแรกคือ จิตรกรรมไทยสมัยรัชกาลที่ ๓ : เมื่อความคิดเปลี่ยน การแสดงออกที่เปลี่ยนตาม, 2548. ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี งบประมาณ 2544 จาก สาขาวรชญา สาขาวิจัยแห่งชาติ.

** ระหว่างดำเนินการจัดพิมพ์ ท่านบรรณาธิการบริหาร ได้โทรศัพท์ถึงข้าพเจ้า หารือว่าสมควรเพิ่มเติมเชิงอรรถขยายความบางประเด็นที่คุณเครือ ซึ่งข้าพเจ้าได้ขอขอบคุณท่าน และไม่ขัดข้อง ให้จัดทำตามที่เห็นว่าสมควร และขอให้ระบุว่าเป็นส่วนเพิ่มเติมของบรรณาธิการหลักประจำฉบับ โดยข้าพเจ้า ไม่คิดว่า การจัดทำเพิ่มเติม จะกลایเป็นแนวทางขัดแย้งกับลักษณะเฉพาะของบทความของข้าพเจ้า